

DARNIŲJŲ PIRKIMŲ NAUJIENLAIŠKIS

Siekdami skatinti informacijos apie darniuosius pirkimus sklaidą ir stiprinti bendradarbiavimą su rinkos dalyviais parengėme 1-ąjį darniųjų pirkimų naujienlaiškį. Visus naujienlaiškius galite rasti [čia](#).

V I E Š Ū J Ū
P I R K I M Ū
T A R N Y B Ā

Žaliųjų pirkimų naujienlaiškis keičiasi

2022 m. pradėtas leisti Žaliųjų pirkimų naujienlaiškis turėjo padėti pirkimo vykdytojams įvykdyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytus ambicingus žaliųjų pirkimų tikslus.

Žaliųjų pirkimų naujienlaiškiuose pateikta daug informacinių pranešimų, su Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija suderintų rekomendacijų, gerosios praktikos – interviu su pirkimo vykdytojais, tiekėjais. Siekiant paskatinti ir socialiai atsakingų bei inovatyvių pirkimų vykdymą, 2024 m. pradedamas leisti Darniųjų pirkimų naujienlaiškis, kuriame rasite tris skiltis: žalieji, socialiai atsakingi ir inovatyvūs pirkimai.

Darniųjų pirkimų naujienlaiškiai rengiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. A1-784 „[Dėl Informacijos teikimo asmenims su negalia jų pasirinktais prieinamais bendravimo būdais rekomendacijų patvirtinimo](#)“: naudojamas Calibri 12 pt šriftas, kairinis lygiavimas, tarpai tarp eilučių 1,15 eilutės ir kt.

[Žalieji pirkimai](#)

[Socialiai atsakingi pirkimai](#)

[Inovatyvūs pirkimai](#)

Žaliųjų pirkimų reglamentavimo pokyčiai

Informuojame, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministras 2024 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. D1-17 [Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 28 d. įsakymo Nr. D1-508 „Dėl aplinkos apsaugos kriterijų taikymo, vykdant žaliuosius pirkimus, tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo](#) (toliau – Įsakymas) patvirtino [Aplinkos apsaugos kriterijų taikymo vykdant žaliuosius pirkimus tvarkos aprašo](#) (toliau – Tvarkos aprašas) pakeitimus. Pakeitimai (išskyrus Įsakymo nuostatas dėl kuro ir degalų) įsigaliojo nuo 2024 m. vasario 1 d. Atitinkamai, Viešųjų pirkimų tarnybos (toliau – Tarnyba) specialistai atnaujino Darniųjų pirkimų polapyje skelbtus [pranešimus](#).

Nuostatos dėl kuro ir degalų įsigalios nuo 2024 m. liepos 1 d.

Pateikiame trumpą pakeitimų apžvalgą:

TVARKOS APRAŠAS	
Punktas/ papunktis	Pakeitimai:
4.4.3.	Papildyta. Papildomų aplinkosauginių reikalavimų pirkimo dokumentuose nebus privaloma nustatyti ne tik perkant nematerialaus pobūdžio (intelektines) ar kitokias paslaugas, nesusijusias su materialaus objekto sukūrimu, bet ir perkant šias prekes : programinė įranga, programinės įrangos nuoma, licencijos, elektroniniai leidiniai ar elektroninės knygos (sąrašas baigtinis).
5.	Patikslinta , kokiais konkrečiais pirkimo būdais vykdant pirkimus, t. y. vykdant neskelbiamas derybas ar neskelbiamą mažos vertės pirkimą , aplinkos apsaugos kriterijai gali būti taikomi pasirinktinai.
7 ¹ .	Naujas punktas (įsigalios nuo 2024 m. liepos 1 d.) dėl galimybės (ne)taikyti kurui ir degalams Tvarkos aprašo 2 priedo XIX skyriuje nustatytų minimalių aplinkos apsaugos kriterijų.
9.1.	Atnaujintas įrodančių dokumentų sąrašas. Sąrašas nebaigtinis.
9 ¹ .	Nauja reikšminga nuostata, kuria nustatyta, kad perkant pastatų statybos darbus, kai taikomi Tvarkos aprašo 2 priedo XIII–XVI skyriuose produktams nustatyti minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, atitiktį aplinkos apsaugos kriterijams pagrindžiančius dokumentus turės pateikti tik pirkimo laimėtojas ir tik sutarties vykdymo metu. Dėl šio pokyčio sumažės administracinė našta tiek tiekėjams dalyvaujant pastatų statybos pirkimuose, tiek patiems pirkimų vykdytojams vertinant tiekėjų pasiūlymus. Daugiau informacijos čia . Atkreipiame dėmesį, kad apie ydingą praktiką, kuomet pirkimų sąlygose buvo nustatyti reikalavimai tiekėjams jau teikiant pasiūlymus pateikti dokumentus, patvirtinančius, kad visi pagal pateiktus techninius projektus planuojami naudoti įtaisai ir medžiagos atitiks pirkimų sąlygose nurodytus aplinkos apsaugos kriterijus, Tarnyba dar praėjusiais metais skelbė informacinį pranešimą .

Daugiau informacijos apie pakeitimus galite rasti Tarnybos skelbtoje [naujienoje](#).

Lietuvai – tarptautinis apdovanojimas

Šiomet Portugalijoje, Lisabonoje vykusioje Procura+ konferencijoje Metų pirkimų iniciatyvos kategorijoje įvertinta ir apdovanota Tarnyba už žaliųjų pirkimų stebėsenos priemones, kompetencijų centro veiklą ir žaliųjų pirkimų skatinimą. Daugiau informacijos [naujienoje](#).

Žaliųjų pirkimų lyderių apdovanojimai

Primename, kad Aplinkos ministerija paskelbė kvietimą teikti paraiškas Žaliųjų pirkimų lyderių apdovanojimams, siekiant įvertinti ir paskatinti žaliųjų pirkimų vykdytojus. Paraiškas galima teikti iki gegužės 6 d. imtinai. Nuoroda į paraiškos formą yra [čia](#). Daugiau informacijos [naujienoje](#).

Išimtis dėl žaliųjų pirkimų reikalavimų netaikymo

2024-01-27 įsigaliojo [Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010-07-21 nutarimo Nr. 1133 „Dėl žaliųjų pirkimų tikslų nustatymo ir įgyvendinimo“ pakeitimas](#), kuriuo nustatyta **papildoma išimtis**, kada perkančiosios organizacijos ir perkantieji subjektai (toliau kartu – pirkimų vykdytojai) gali **nevykdyti žaliųjų pirkimų**, t. y. atliekant **valstybės rezervo materialinių išteklių atsargų įsigijimo, rezervavimo ar saugojimo pirkimus**. Daugiau informacijos galite rasti Tarnybos skelbtoje [naujienoje](#).

Aplinkos ministerija pristato: medienos panaudojimas statyboje

Pasauliniai tikslai mažinti anglies dioksido išmetimą ir laikytis darnaus vystymosi principų paskatino statybų pramonę ieškoti novatoriškų ir ekologiškų statybinių medžiagų alternatyvų. Ekologiškos medžiagos, ypač mediena, tapo perspektyviu sprendimu siekiant tvarios statybos praktikos. Aplinkos ministerija pristato studiją, kurios tikslas – apžvelgti organinių medžiagų, ypač medienos, panaudojimo statybose aspektus. Studiją galite rasti [čia](#).

Mokymai iniciatoriams dėl žaliųjų pirkimų

Kovo 7 d. įvyko pirmieji šiais metais tikslinei auditorijai – iniciatoriams skirti nuotoliniai mokymai. Dėl didelio susidomėjimo mokymai transliuoti [Youtube platformoje](#). Mokymų metu buvo pristatyti teisės aktų, reglamentuojančių žaliųjų viešųjų pirkimų vykdymą, pasikeitimai nuo 2024-02-01, taip pat nagrinėta, ką apie žaliuosius pirkimus turi žinoti pirkimų iniciatoriai. DPS vyresnioji patarėja Zita Šalaviejiienė pristatė pranešimą „**Aplinkos apsaugos kriterijų nustatymas inicijuojant pirkimą**“. Mokymų skaidres, vaizdo įrašą ir atsakymus į užduotus klausimus galite rasti [čia](#).

Žaliosios prekių pirkimo-pardavimo sutarties sąlygos

2024 m. vasario 8 d. Tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintos [Prekių viešojo pirkimo-pardavimo sutarties tipinės sąlygos](#) (toliau – Sutartis), kurios perkančiosioms organizacijoms tapo privalomos nuo 2024 m. kovo 1 d.

Sutartį sudaro bendrosios ir specialiosios sąlygos. Specialiųjų sąlygų 12 skyriuje APLINKOSAUGINIAI IR SOCIALINIAI KRITERIJAI pateiktos galimos Sutarties nuostatos, kurias pirkimo vykdytojai galėtų nustatyti sudarydami sutartis. Atkreipiame dėmesį, kad jei yra atliekamas skelbiamas pirkimas ir perkama prekė, kuri yra Tvarkos aprašo Produktų, kurių viešiesiems pirkimams ir pirkimams taikytini minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai, sąrašė, nurodytame Tvarkos aprašo 1 priede, prekei turi būti nustatomi minimalūs aplinkos apsaugos kriterijai arba reikalaujama, kad prekė atitiktų I tipo ekologinio ženklo reikalavimus. Sutartyje nurodyti aplinkosauginiai kriterijai gali būti naudojami kaip papildomi, tam jog būtų atsižvelgiama į prekės aplinkosauginį poveikį per visus jos gyvavimo ciklo etapus.

Aplinkosauginius kriterijus nustatant savarankiškai, pirmiausia reikia atsižvelgti į pačios perkamos prekės savybes ir nustatyti aplinkosauginius kriterijus pačiai prekei, o Sutartyje siūlomus aplinkos apsaugos kriterijus naudoti kaip papildomus arba naudoti tuomet, jei pačiai prekei nustatyti aplinkosauginių kriterijų nepavyksta.

Vaizdo įrašą apie Sutarties tipinių sąlygų taikymą ir jų naudojimą praktikoje rasite [čia](#). Atsakymus į dažniausiai užduodamus klausimus (DUK) rasite [čia](#).

Sulaukėme daug gerų atsiliepimų:

„Susisteminta informacija“

„Viskas puikiai“

„Labai naudinga informacija, išdėstyta aiškiai ir suprantamai“

Kam skirti Socialiai atsakingi pirkimai?

Socialiai atsakingi pirkimai (toliau – SAP) – tai pirkimai, kuriais siekiama atsižvelgti į perkamų prekių, paslaugų ir darbų poveikį visuomenei, prisidedant prie socialinių klausimų sprendimo. SAP gali būti efektyvus įrankis, siekiant daryti įtaką žemiau pateiktiems socialiniams aspektams:

- skatinti užimtumo galimybes ir socialinę įtrauktį (įdarbinti remiamus asmenis – negalią turinčius asmenis, vyresnio amžiaus darbuotojus ir kt., mažinti socialinę atskirtį ir pan.);
- vykdyti rezervuotus pirkimus (VPĮ 23 str. / PJ 35 str. „Rezervuota teisė dalyvauti pirkimuose“ ir VPĮ 24 str. / PJ 36 str. „Rezervuota teisė dalyvauti tam tikrų paslaugų pirkimuose“);
- skatinti palankios darbo aplinkos kūrimą (pvz., pirkimo dokumentuose nustatyti šeimos ir darbo įsipareigojimų derinimo, psichologinio smurto darbo aplinkoje prevencijos priemonių kriterijus ir pan.);
- užtikrinti socialinių ir darbo teisės aktų laikymąsi (pvz., sąžiningą darbo užmokesčio mokėjimą);

- užtikrinti prieinamumo ir tinkamumo visiems naudotojams reikalavimus;
- pagarbos žmogaus teisėms ir etiškos prekybos klausimų sprendimą, tvarumo tikslų siekimą (pvz., taikyti lyčių lygių galimybių kriterijų, skatinti sąžiningą prekybą).

Priklausomai nuo perkamo objekto, pirkimo vykdytojai nustato konkretų (-čius) socialinį (-ius) kriterijų (-us), kurį turės įvykdyti ar atitikti tiekėjai. SAP nėra apie bendrus įmonės įsipareigojimus, tai konkretūs veiksmai, kurių tiekėjai imasi vykdydami pirkimo sutartis.

Kur galima rasti socialinius kriterijus?

Tarnyba, bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir jai pavaldžiomis įstaigomis, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lyčių galimybių kontrolieriaus tarnyba parengė [Socialiai atsakingų pirkimų gaires](#), kuriose galima rasti socialinių kriterijų pavyzdžius. Galimi socialiniai kriterijai yra šie:

Nėra baigtinio sąrašo socialinių klausimų, kurie gali būti įtraukti vykdant SAP. Tam tikru metu gali būti svarbūs vieni socialiniai klausimai, praėjus keliems metams ar net mėnesiams jie tampa nebeaktualūs. Panaikinamos arba išsprendžiamos jų atsiradimo priežastys, pranyksta ir tokių socialinių klausimų įtraukimo į pirkimus poreikis. Pavyzdžiui, kitose Europos šalyse tai buvo imigrantų integracija, tačiau Lietuvoje ilgą laiką šios problemos nereikėjo spręsti. 2021–2022 metų aktualijos parodė, kad Lietuva taip pat susidūrė su imigracijos srautais ir taip susiformavo naujas socialinis klausimas.

Kam naudingi SAP?

SAP naudingi ne tik pirkimo vykdytojams ar tiekėjams, bet ir šalies piliečiams, darbuotojams, bendruomenėms ir visai visuomenei. Įtraukiant socialinius kriterijus ar socialinius aspektus į pirkimo dokumentus galima pasiekti realių socialinių rezultatų, kurie pagerintų žmonių gyvenimo kokybę. Pirkimai turi įtakos daugeliui žmonių, nesvarbu, ar jie yra viešųjų paslaugų vartotojai, ar darbuotojai, dalyvaujantys gamyboje ir paslaugų teikime, ar pirkimo vykdytojo darbuotojai. SAP poveikį jaučia ne tik paminėtos grupės, bet ir platesnė aplinka. Skatindami užimtumo galimybes, deramą darbą, socialinę įtrauktį, prieinamumą, tinkamumą visiems naudotojams, etišką prekybą ir socialinių reikalavimų laikymąsi, pirkimų vykdytojai gali padidinti „socialiai atsakingų“ prekių, darbų ir paslaugų paklausą.

Norint įvykdyti SAP, svarbu apgalvoti prie kokio socialinio klausimo sprendimo būtų galima prisidėti konkrečiu pirkimu, kokie tiekėjai potencialiai galėtų dalyvauti pirkime ir atitinkamai pasirinkti socialinius kriterijus. Vykdamas tiek tarptautinės vertės, tiek ir supaprastintus ar mažos vertės pirkimus, galima pasiekti teigiamą socialinį poveikį, skatinti smulkų ir vidutinį verslą. Viena iš galimybių įvykdyti SAP – vykdamas neskelbiamus pirkimus, reikalingas prekes ir (ar) paslaugas įsigyti iš tiekėjų, kurie dalyvauja socialinių dirbtuvių projekte.

Gerosios praktikos dalinimasis: „Lobių dirbtuvės“

Socialinėse dirbtuvėse ugdomi, lavinami ir palaikomi darbingo amžiaus žmonės su intelektu ar psichosocialine negalia darbiniai įgūdžiai, kurie ateityje padėtų įsidarbinti atviroje darbo rinkoje. Vienas iš svarbesnių socialinių dirbtuvių tikslų – konkurencingos ir kokybiškos produkcijos gamyba, kurią realizavus žmogus gauna tam tikrą atlygį ar yra kitaip skatinamas ir motyvuojamas.

Tarnybos Darniųjų pirkimų skyrius 2024 m. vasario mėn. lankėsi Mozūriškėse, Vilniaus rajone, kur įsikūrusios „Lobių dirbtuvės“, priklausančios VŠĮ Vilniaus Arkos bendruomenei. Susitikimo metu dirbtuvių įkūrėjai aprodė medžio dirbtuves, susipažinome su jų darbuotojais, kartu su „Lobių dirbtuvių“ bendruomenės nariais su intelektu negalia sudalyvavome meno edukacijoje.

Interviu su „Lobių dirbtuvių“ padalinio vadove Vytaute Paškevičiūte-Masiukiene rasite [čia](#).

Inovatyvių pirkimų vykdymas

2021–2030 metų [Nacionalinis pažangos planas](#) patvirtino inovatyvių pirkimų tikslus: inovatyviųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės – 5 proc. 2025 m., 20 proc. – 2030 m.

Tinkamiausias būdas didinti inovacijų paklausą viešajame sektoriuje yra valstybės inovacijų skatinimo politiką suderinti su viešųjų pirkimų vykdymo praktika ir vykdyti inovatyvius viešuosius pirkimus. Pirkimo vykdytojui rekomenduojama kasmet, planuojant būsimus viešuosius pirkimus, priimti sprendimą, kurias prekes, paslaugas ir darbus pirksdamas jis pagerins teikiamas viešąsias paslaugas arba efektyvins kitų savo funkcijų atlikimą. Tokie planuojami viešieji pirkimai, tinkamai jiems pasirengus ir įvykdžius, gali tapti inovatyviais viešaisiais pirkimais.

VPĮ 2 str. 14 d. inovacija apibūdinama kaip „**naujo arba iš esmės pagerinto** produkto, paslaugos ar proceso, įskaitant gamybos, statybos, konstravimo ar kitus procesus, sukūrimas, naujo rinkodaros metodo arba naujo organizacinio metodo diegimas verslo praktikoje, organizacijoje arba plėtojant išorės ryšius, be kita ko, siekiant padėti spręsti visuomeninius uždavinius, taip pat sudaryti sąlygas įgyvendinti strategiją „Europa 2020“, patvirtintą Europos Komisijos 2010 m. kovo 3 d. komunikatu Nr. KOM (2010) „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“.

Daugiau informacijos galite rasti [Inovatyvių viešųjų pirkimų gairėse](#).

Geroji praktika: Pasiruošimas inovatyviam pirkimui – VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų patirtis

Tarnybos Darniųjų pirkimų skyriaus komanda 2024 m. kovo mėnesį pakalbino VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų (toliau – Santaros klinikos) atstovę, Viešųjų

pirkimų skyriaus vadovę Aliciją Grygutis, kuri pasidalino Santaros klinikų komandos patirtimi besiruošiant šiuo metu vykdomam inovatyviam pirkimui „[693129 – išmani pagalbos iškvietimo ir gavimo sistema \(Nr. 6364\)](#)“ (toliau – pirkimas), išvalgomis apie tinkamą pasiruošimą inovatyviam viešajam pirkimui, svarbiausias išmoktas pamokas. Visą interviu rasite [čia](#).

Nuotolinis renginys dėl kofinansavimo kvietimo inovatyviems produktams įsigyti

2024 m. kovo 28 d. Tarnybos kanale YouTube platformoje įvyko Tarnybos kartu su VŠĮ Inovacijų agentūra (toliau – Agentūra) organizuotas nuotolinis renginys pirkimo vykdytojams apie paskelbtą finansinę priemonę „Padidinti inovacijų paklausą Lietuvoje išnaudojant viešųjų pirkimų potencialą“. Įgyvendinant šią priemonę, pirkimo vykdytojai vykdys viešuosius pirkimus, įsigyjant inovatyvius produktus, skirtus neekonominei veiklai vykdyti (toliau – projektas). Daugiau informacijos apie projektą [čia](#). Kvietimas finansavimui ir paraiškų teikimui skelbiamas [čia](#).

Renginio metu Tarnybos ir Agentūros atstovai pristatė, kokie reikalavimai keliama paraiškų teikėjams (pirkimo vykdytojams), norintiems gauti kofinansavimą inovatyvaus produkto įsigijimui, pristatė inovatyvių viešųjų pirkimų kompetencijų tinklą ir kokią pagalbą Tarnyba ir Agentūra teiks pirkimo vykdytojams viso projekto įgyvendinimo metu. Kviečiame susipažinti su [atmintine](#) projekto partneriams. Mokymų vaizdo įrašą ir skaidres rasite [čia](#).

Finansuoja
Europos Sąjunga
NextGenerationEU

NAUJOS KARTOS
LIETUVA